

**WETENSCHAPPELIJK COMITÉ VAN HET FEDERAAL
AGENTSCHAP VOOR DE VEILIGHEID VAN DE VOEDSELKETEN**

ADVIES 43-2006

Betreft: Adviesaanvraag met betrekking tot het ontwerp koninklijk besluit betreffende de bewaking van *Salmonella* bij varkens (dossier Sci Com 2006/45)

Het Wetenschappelijk Comité van het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen,

Gelet op de wet van 4 februari 2000 houdende oprichting van het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen, met name artikel 8 ;

Gelet op het koninklijk besluit van 19 mei 2000 betreffende de samenstelling en de werkwijze van het Wetenschappelijk Comité ingesteld bij het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen ;

Overwegende het huishoudelijk reglement bedoeld in artikel 3 van het koninklijk besluit van 19 mei 2000 betreffende de samenstelling en de werkwijze van het Wetenschappelijk Comité ingesteld bij het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen, goedgekeurd door de Minister op 27 maart 2006 ;

Gelet op de aanvraag om advies van het Wetenschappelijk Comité aangaande het ontwerp koninklijk besluit betreffende de bewaking van *Salmonella* bij varkens;

Overwegende de besprekingen op de vergadering van de werkgroep van 25 september 2006 en de plenaire zitting van 13 oktober 2006;

geeft het volgende advies :

1. Referentietermen

Op dit ogenblik is *Salmonella* Typhimurium de belangrijkste oorzaak van humane *Salmonella* gevallen. Een groot deel van de besmettingen is een gevolg van het eten van besmet varkensvlees. Het ontwerp koninklijk besluit bevat de wettelijke grondslag voor de uitvoering van een *Salmonella* bewakingsprogramma bij varkens. Dit programma strekt ertoe de producenten bewust te maken en maatregelen te doen treffen op bedrijven die met betrekking tot *Salmonella* als "risico"-bedrijven worden beschouwd.

Het ontwerp koninklijk besluit is van toepassing op varkensbeslagen met ten minste 100 vleesvarkens (artikel 2). Artikel 3 bepaalt dat de bedrijfsdierenarts de monsters moet nemen voor het serologisch onderzoek op *Salmonella*. De wijze van bemonstering is vastgelegd in bijlage I. Artikel 4 geeft de omschrijving van een bedrijf met onbekende *Salmonella* status. Artikel 5 geeft in lid 1 een definitie van een risicobedrijf en geeft in lid 2 de verplichtingen van de verantwoordelijke van een risicobedrijf weer. Die moet zich overeenkomstig het (als bijlage bij het dossier gevoegde) *Salmonella* Actie Plan laten begeleiden door de bedrijfsdierenarts. Dat Plan werd uitgegeven door DGZ/ARSIA. De begeleiding moet ten

minste bestaan uit (1) een éénmalige evaluatie door de bedrijfsdierenarts van de sanitaire toestand en de risicofactoren van het bedrijf, (2) een bacteriologisch onderzoek van meststalen van de vleesvarkens op de wijze die is vastgelegd in bijlage II, met als doel de *Salmonella*-types te bepalen en (3) een door de bedrijfsdierenarts opgesteld bedrijfsspecifiek *Salmonella* actieplan. Dat bedrijfsspecifieke *Salmonella* actieplan wordt in overleg met de verantwoordelijke opgesteld op basis van het door DGZ en ARSIA uitgegeven *Salmonella* Actie Plan. Artikel 7 bepaalt dat de bedrijven die na 12 maanden nog steeds risicobedrijven zijn, moeten worden doorgelicht door DGZ of ARSIA op basis van een door DGZ/ARSIA opgesteld bedrijfsspecifiek *Salmonella* actieplan. Het toezicht op de uitvoering van dit nieuwe actieplan wordt verzekerd door de bedrijfsdierenarts. De in artikel 7 vermelde handelwijze wordt herhaald zo lang het bedrijf een risicobedrijf is. In een later stadium van het programma (dat nog niet aan bod komt in dit ontwerp koninklijk besluit) wordt aan elk bedrijf een *Salmonella* statuut toegekend. De aan DGZ en ARSIA opgelegde eisen met betrekking tot de rapportering aan het Agentschap en de taken die zij moeten uitvoeren (met name begeleiding van de bedrijfsdierenartsen, bijwerking van het *Salmonella* Actie Plan) zullen worden opgenomen in een protocol tussen het Agentschap en DGZ/ARSIA.

Bij het ontwerp koninklijk besluit hoort een ontwerp ministerieel besluit betreffende de bewaking van *Salmonella* bij varkens. Dat legt onder meer de bevoegdheden van de laboratoria (CODA en DGZ/ARSIA) vast, alsook de bij het serologisch en het bacteriologisch onderzoek te gebruiken methoden.

2. Ontwerp koninklijk besluit betreffende de bewaking van *Salmonella* bij varkens

2. 1. Algemene aanbevelingen

1. Het Wetenschappelijk Comité stemt in met het principe van de in het ontwerp koninklijk besluit opgenomen sensibilisering van de varkensproducenten (primaire productie) met betrekking tot *Salmonella*. Het meent echter dat alle partners uit de voedselketen, en in het bijzonder de slachthuizen, in verband met de problematiek rond *Salmonella* in beschouwing moeten worden genomen en maatregelen moeten treffen. Eerdere enquêtes naar de prevalentie van *Salmonella* op karkassen in slachthuizen volgens de door het IVK opgemaakte plannen voor epidemiologische bewaking en de resultaten van onderzoeken (Botteldoorn *et al.*, 2004) gaven immers aan dat de besmetting van varkenskarkassen met *Salmonella* sterk verschilde al naargelang van het slachthuis en de productieketen : een aantal slachthuizen heeft slechts een prevalentie van 5% terwijl andere een prevalentie van 30-40% hebben. Er is ook cijfermateriaal beschikbaar op basis van de door het FAVV opgestelde plannen voor de bewaking van slachthuizen. Deze besmettingen zijn niet allemaal rechtstreeks afkomstig van levende dieren. Ze zijn ten dele het gevolg van kruiscontaminaties binnen het slachthuis. De *Salmonella* prevalentie in slachthuizen heeft echter rechtstreekse gevolgen voor de volksgezondheid.
2. Het Wetenschappelijk Comité onderstreept in positieve zin dat het de moeite waard is werk te maken van de in dit besluit vastgelegde strategie voor de bedrijven die bij de screening als « risicobedrijven » werden omschreven omdat de identificatie van de risicofactoren voor *Salmonella* en de maatregelen die als gevolg daarvan worden getroffen, een positieve weerslag zullen hebben op andere ziekte toestanden en op de bedrijfshygiëne in het algemeen.
3. Het Wetenschappelijk Comité meent dat de in het ontwerp koninklijk besluit voorgestelde maatregelen verplicht zouden moeten worden gesteld, niet alleen voor de « risicobedrijven », maar voor alle besmette bedrijven. Het is immers moeilijk om aan de hand van opsporingstests uit te maken vanaf welk besmettingsniveau een bedrijf als « risicobedrijf » kan worden beschouwd. Daarnaast zou er niet alleen naar moeten worden gestreefd deze risicobedrijven te sensibiliseren, maar te komen tot

een globale verlaging van de prevalentie van *Salmonella* in alle besmette bedrijven, wat op termijn een gunstige invloed zal hebben op de volksgezondheid.

2. 2. Specifieke aanbevelingen

- Artikel 1, 8°. Definitie van S/P ratio. In deze definitie is niet vermeld welke kit moet worden gebruikt, wat logisch is aangezien dat moet worden vastgelegd in een ministerieel besluit of in een andere tekst dan een koninklijk besluit. Aangezien het resultaat echter kan verschillen al naargelang van de gebruikte kit (het resultaat hangt bijvoorbeeld af van de waarde van de positieve controle die naargelang van de kits kan verschillen), raadt het Wetenschappelijk Comité aan te vermelden dat de gebruikte kit, evenals de interpretatiewijze van de resultaten moeten zijn goedgekeurd door het Referentielaboratorium.
- Artikel 1, 8°. Definitie van S/P ratio. Er staat in deze definitie vermeld dat het referentiestaal wordt “genomen van een varken dat experimenteel besmet werd”. Het Wetenschappelijk Comité stelt, om twee redenen, voor dit deel van de zin weg te laten uit het ontwerp koninklijk besluit. Ten eerste omdat het referentiestaal meestal bij de kit wordt bijgeleverd en ten tweede omdat die externe controle zou moeten gebeuren op een pool van serummonsters van varkens en niet op serum afkomstig van één enkel dier, dit om individuele variaties van controle stalen te vermijden.
- Artikel 4. Dit artikel geeft een definitie van een « *Salmonella* onbekend bedrijf ». Het Wetenschappelijk Comité stelt voor dit artikel uit het ontwerpbesluit weg te laten omdat elders in de tekst nergens sprake is van dergelijke bedrijven en meer in het bijzonder van de maatregelen die eventueel moeten worden getroffen ten aanzien van die bedrijven, en omdat er, in het algemeen, ook nergens meer sprake is van « statuten ».
- Artikel 5 §1. Deze alinea bevat een definitie van een risicobedrijf voor *Salmonella*. Volgens die definitie is een bedrijf een risicobedrijf als het gemiddelde van de individuele S/P ratio's van de laatste 3 periodieke bemonsteringen groter is dan of gelijk is aan 1. Het Wetenschappelijk Comité wijst erop dat die drempel moet worden gezien als een variabele waarde omdat ze door een aantal factoren kan worden beïnvloed (bijvoorbeeld de tijd, externe factoren, de positieve controle, de test) en vraagt zich af of die drempel niet veeleer in een ministerieel besluit zou moeten worden vastgelegd.
- Artikel 5 §2. Deze alinea bepaalt dat de bedrijfsdierenarts moet voorzien in een begeleiding van de risicobedrijven overeenkomstig het *Salmonella* Actie Plan dat is uitgegeven door DGZ/ARSIA. Het Wetenschappelijk Comité stelt voor om naar het Actie Plan te verwijzen als een richtsnoer dat moet helpen bij de bestrijding en niet als een wettelijke grondslag, en wel om de volgende redenen. Ten eerste, omdat het op het internet en in papieren versie alleen beschikbaar is als een vrij document dat in geen enkel besluit is vastgelegd en ten tweede, omdat dit Plan in de tijd kan evolueren, aangezien de bestrijding van *Salmonella* een dynamische bestrijding is. Overigens wordt in punt a) verwezen naar een in dit Actie Plan vermelde checklist. Het Wetenschappelijk Comité stelt dan ook voor om ten minste die checklist officieel te maken.
- Artikel 7 §1 en §2. Beide alinea's verwijzen naar het gemiddelde van de individuele S/P ratio's van de laatste drie bemonsteringen waarbij de individuele S/P ratio omschreven wordt in artikel 1, 8°, en naar de in artikel 5 §1 omschreven drempel. Het Wetenschappelijk Comité raadt aan deze alinea's zodanig te wijzigen dat ze in overeenstemming zijn met de eventuele wijzigingen die worden aangebracht in de definities alsook met de drempelwaarde volgens de in dit advies weergegeven aanbevelingen.

- Bijlage I, punt 1, A). Deze alinea bepaalt het aantal vleesvarkens en opfokvarkens dat moet worden bemonsterd als in het beslag fokvarkens voorkomen en als het aantal gehouden vleesvarkens en opfokvarkens meer dan 15% van het aantal fokvarkens bedraagt. Het Wetenschappelijk Comité wijst erop dat de drempel van 15% niet coherent is met het aantal van 100 vleesvarkens waarvan sprake in artikel 2 waarin wordt vastgelegd welke bedrijven onder de toepassing van dit besluit vallen.
- Bijlage I, punt 2, tweede puntje, Franse versie. Het Wetenschappelijk Comité stelt voor om, zoals in de Nederlandse versie, op het einde van de zin het volgende toe te voegen : « pour tous les porcs dont il est tenu compte dans le troupeau », zodat rekening wordt gehouden met een spreiding van de monsternemingen niet alleen naar plaats en leeftijd, maar ook naar categorie.
- Bijlage II, punt 4. Het Wetenschappelijk Comité raadt aan om aan de gegevens die op de recipiënten met mestmonsters moeten worden vermeld, het Sanitелnummer van de bedrijfsdierenarts toe te voegen, zoals in bijlage I is vermeld voor de serologische monsters. Het is immers mogelijk dat deze monsters, ook al worden de voor bacteriologisch onderzoek bestemde mestmonsters volgens dit besluit door de bedrijfsdierenarts genomen, ook worden genomen door DGZ/ARSIA. In het geval van monsterneming door DGZ/ARSIA is de vermelding van het Sanitелnummer van de bedrijfsdierenarts noodzakelijk voor de traceerbaarheid van de dierenarts die verantwoordelijk is voor het volgen van het bedrijf.

2. 3. Aandachtspunten

- Artikel 1, 9°. Definitie van de gemiddelde S/P ratio : bedrijfsgemiddelde van de individuele S/P ratio's. In verband met deze definitie wijst het Wetenschappelijk Comité op twee aspecten. Ten eerste stemt deze definitie van de gemiddelde S/P ratio niet overeen met de tekst van het ontwerp koninklijk besluit (zie artikel 5 §1) in die zin dat de betekenis ervan zou moeten zijn : het gemiddelde per bedrijf "en per tijdstip" van bemonstering, rekening houdend met het gemiddelde van 3 opeenvolgende S/P ratio's, om de invloed van de tijd op de veranderlijkheid van deze waarden te beperken. Ten tweede wordt de term « gemiddelde S/P ratio » verder in het ontwerp koninklijk besluit niet meer gebruikt in zoverre dat in artikel 5 §1 een risicobedrijf meteen wordt omschreven als een « bedrijf waarvan het gemiddelde van de individuele S/P ratio's van de laatste 3 periodieke bemonsteringen groter of gelijk is aan 1 », conform de in artikel 1, punt 8° vermelde definitie van individuele S/P.
- Artikel 2. Dit artikel bepaalt dat het besluit van toepassing is op alle varkensbeslagen met 100 of meer vleesvarkens. Het Wetenschappelijk Comité wijst erop dat alle varkens die in een slachthuis worden geslacht, ongeacht of ze afkomstig zijn van een beslag met meer dan 100 varkens of van een beslag met minder dan 100 varkens, een gevaar kunnen vormen voor de volksgezondheid.
- Het Wetenschappelijk Comité vestigt de aandacht op de problematiek in verband met meststoffen die met *Salmonella* besmet kunnen zijn omdat zij afkomstig zijn van risicobedrijven en schoonmaakwater dat afkomstig is van oppervlaktewater uit de omgeving van dergelijke bedrijven. De *Salmonella* bacteriën kunnen in bepaalde omstandigheden immers gedurende lange tijd (meerdere jaren) in de grond overleven en meer in het bijzonder in aanwezigheid van organisch stof. Suggesties met het oog op een verlaging van de aan deze factoren verbonden infectiedruk zijn bijvoorbeeld het nemen van monsters van deze mogelijke besmettingsbronnen, het bestaan van mestbakken met een opslagcapaciteit van meerdere maanden, het verbod op het ophalen van mest afkomstig van risicobedrijven door bedrijven die gespecialiseerd zijn in het recyclen van dergelijke mest.

3. Ontwerp ministerieel besluit betreffende de bewaking van *Salmonella* bij varkens

Specifieke aanbevelingen

- Het Wetenschappelijk Comité raadt aan de wijze van bemonstering meer precies vast te leggen.
- Artikel 3 §2. Het Wetenschappelijk Comité wijst op het feit dat de in dit artikel vermelde ISO-norm 6579 bijlage D nog niet werd goedgekeurd door het communautair referentielaboratorium.

4. Conclusie

Het Wetenschappelijk Comité stemt in met het hem voorgelegde ontwerp koninklijk besluit mits rekening wordt gehouden met de hierboven vermelde aanbevelingen.

Namens het Wetenschappelijk Comité,

Prof. Dr. Ir. André Huyghebaert
Voorzitter

Brussel, 17 oktober 2006

Referentie

Botteldoorn N., Herman L., Rijpens N., and Heyndrickx M. Phenotypic and molecular typing of *Salmonella* strains reveals different contamination sources in two commercial pig slaughterhouses. Appl. Environ. Microbiol., **2004** : 5305-14.